

การเปรียบเทียบระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน (เย้า)*
A COMPARATIVE STUDY OF THE THAI AND MIEN (YAO) KINSHIP SYSTEM

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ**

Suwattana Liamprawat

จตุพร โดมไพรวัลย์***

Jatuporn Dompriwan

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ ศึกษาการใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานและวิเคราะห์วัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน รวมถึงเปรียบเทียบระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน ข้อมูลคำเรียกญาติในภาษาไทยในงานวิจัยนี้รวบรวมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 เรื่องคือ “A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai” (Prasithratsint, 2000) และเรื่อง “การเปรียบเทียบคำเรียกเครือญาติในภาษาไทยและภาษาจีนแต้จิ๋ว” อมรชัย คหกิจโกศล (2548) ส่วนคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยนได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษากลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน บ้านสันเจริญ ตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน จำนวน 4 คน แบ่งเป็นผู้บอกภาษาเพศชาย 2 คน และเพศหญิง 2 คน

ผลการศึกษาพบว่า ภาษาไทยมีจำนวนคำเรียกญาติทั้งหมด 48 คำ แบ่งเป็นคำเดี่ยว 21 คำ และคำประสม 27 คำ ส่วนภาษาเมี่ยนมีคำเรียกญาติทั้งหมด 68 คำ แบ่งเป็นคำเดี่ยว 33 คำ และคำประสม 35 คำ โดยคำเรียกญาติในภาษาไทยถูกจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 9 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ, สายเลือด, ฝ่ายพ่อหรือแม่, เพศ, อายุ, การแต่งงาน, การแต่งงานใหม่, ฝ่ายสามีหรือภรรยา และคำรึ้นหู ส่วนคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยนถูกจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 11 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ, สายเลือด, ฝ่ายพ่อหรือแม่, เพศ, อายุ, การแต่งงาน, การแต่งงานใหม่, เพศของผู้พูด, ฝ่ายสามีหรือภรรยา, ญาติเกี่ยวข้อง และฝ่ายชายหรือหญิง ผลการเปรียบเทียบการใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน พบว่า คำเรียกญาติในทั้งสองภาษาสามารถใช้เป็นสรพนามเพื่อเรียกขานในหมู่ญาติและไม่ใชญาติได้ แต่การใช้คำเรียกญาติเพื่อเรียกขานบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติพบว่า ภาษาไทยนิยมใช้คำเรียกญาติฝ่ายแม่ ส่วนภาษาเมี่ยนนิยมใช้คำเรียกญาติฝ่ายพ่อ

---

* การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ ศึกษาการใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน และสรุปเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน

** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ sliamprawat@yahoo.com

*** อาจารย์พิเศษภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ajjatuporn@gmail.com

วัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยมี 4 ประการ คือ การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส การนับญาติทั้งสองฝ่ายแต่เน้นฝ่ายแม่ การเน้นญาติที่สัมพันธ์กันทางสายเลือด และการให้ความสำคัญกับความสุภาพ ส่วนวัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาเมียนมี 4 ประการ คือ การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส การแยกความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง การนับญาติทั้งสองฝ่าย แต่เน้นฝ่ายพ่อ การให้ความสำคัญกับเครือญาติและการแต่งงาน

Abstract

This research has 4 objectives: (i) to analyze the meaning of kinship term in Thai and Mien based on componential analysis, (ii) to study the use of kinship terms as addressing terms, (iii) to discuss how the kinship terms reveal Thai and Mien culture and (iv) to compare the kinship terms in Thai and Mien. Data of Thai kinship terms comes from Prasithratsint's (2000) study (A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai) and Kahakitkoston' (2005) study (Comparison of Kinship Terms in Thai and Tae Chiu Chinese). Data of Mien kinship terms comes from 2 male and 2 female Mien informants at Bansanjaroen, Thai Wang Pha District, Nan Province.

Results showed that there were 48 kinship terms in Thai. 21 terms are single words and 27 terms are compound words. In Mien, however, there were 68 kinship terms. 33 terms are single words and 35 terms are compound words. The Thai kinship terms differ in 9 dimensions of contrast: Generation, Linearity, Parental Link, Sex, Age, Marriage, New Marriage, Husband or Wife side and Euphemism. The Mien kinship terms differ in 11 dimensions of contrast: Generation, Linearity, Parental Link, Sex, Age, Marriage, New Marriage, speaker's sex, Husband or Wife side, Affinal kins and Male or Female side. By comparing the use of kinship terms as addressing terms, it was found that kinship terms in Thai and Mien languages can be used as pronoun regardless of the fact that the person referred to is a relative or not. In Thai, however, a kinship term relating to a maternal side is preferable when it is used to refer to a person who is not a relative. In Mien, on the other hand, a kinship term relating to a paternal side is preferable when it is used to refer to a person who is not a relative.

As regards culture of Thai and Mien speakers, it was not found to be too different. In Thai culture, genetic relatedness is considered to be important and one should count whoever is relating to a maternal or paternal side as a relative, especially if that person is relating to a maternal side. Additionally, Thai people take seniority and politeness serious. In Mien culture, seniority, differentiation between male and female relatives, marriages are important. Furthermore, focusing on extended family members, Mien people count whoever is relating to a maternal or paternal side as a relative, especially if that person is relating to a paternal side.

บทนำ

“เครือญาติ” เป็นวัฒนธรรมสากลที่มนุษย์สร้างขึ้น เห็นได้จากทุกสังคมล้วนมีระบบเครือญาติและมีการกำหนดคำเรียกญาติ (Kinship terms) เพื่อระบุหรือบ่งชี้ความเป็นญาติในแต่ละสถานภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบครอบครัวและเครือญาติในสังคมนั้นๆ อย่างไรก็ตามถึงแม้ทุกสังคมจะมีคำเรียกญาติ แต่จะมีวิธีการหรือปัจจัยในการกำหนดความเป็นญาติและคำเรียกญาติไม่เหมือนกัน เช่น บางภาษาใช้อายุเป็นเกณฑ์ บางภาษาใช้เพศเป็นเกณฑ์ บางภาษาใช้การสืบเชื้อสายเป็นเกณฑ์ บางภาษาอาจใช้เพียงเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง ขณะที่บางภาษาอาจใช้หลายๆ เกณฑ์ร่วมกัน ทำให้แต่ละสังคมมีระบบคำเรียกญาติที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการศึกษาคำเรียกญาติจึงไม่เพียงเป็นการศึกษาในแง่การใช้หรือการสร้างศัพท์ให้เพียงพอตามลักษณะโครงสร้างครอบครัวในสังคมนั้นๆ แต่ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นรูปแบบโครงสร้างครอบครัวที่แตกต่างกันในแต่ละสังคมอีกด้วย

“เมี่ยน” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นถิ่นที่สูงในภาคเหนือของประเทศไทยกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ซึ่งได้รับวัฒนธรรมจีนเป็นอันมาก จึงมีภาษาและวัฒนธรรมแตกต่างจากคนไทยพื้นราบทั่วไป แต่มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์นี้น้อยมาก อีกทั้งงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยทางด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา นอกจากนี้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสนาม ผู้วิจัยสังเกตว่าครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนมักเป็นครอบครัวขยาย มีคู่สมรสอยู่ในครอบครัวเดียวกันหลายคู่ เช่น ปู่-ย่า พ่อ-แม่ ลูกชาย-ลูกสะใภ้ และหากครอบครัวใดมีลูกชายหลายคน ก็อาจจะมีการสมรสมากขึ้นอีก การนิยามมีครอบครัวแบบขยายทำให้มีสมาชิกในครอบครัวแต่ละครอบครัวจำนวนมาก อีกทั้งสมาชิกในครอบครัวประกอบไปด้วยคนหลายรุ่นอายุ จึงน่าสนใจกว่าชาวเมี่ยนมีระบบการนับญาติอย่างไร รวมไปถึงหลักเกณฑ์ในการนับญาติภายใต้โครงสร้างครอบครัวที่มีขนาดใหญ่และมีความซับซ้อนเช่นนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระบบคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยนเปรียบเทียบกับระบบคำเรียกญาติในภาษาไทย เนื่องจากระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยเป็นระบบคำเรียกญาติที่คนไทยส่วนใหญ่คุ้นเคย อีกทั้งผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาเปรียบเทียบจะทำให้สามารถอธิบายระบบคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยนให้ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งทำให้เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้พูดทั้งสองภาษาได้อีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
2. คัดเลือกจุดเก็บข้อมูลและผู้บอกภาษา ผู้วิจัยเลือกบ้านสันเจริญ ตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นจุดเก็บข้อมูลคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนอาศัยอยู่จำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่อนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษาไว้เป็นอย่างดี ส่วนการคัดเลือกผู้บอกภาษา ผู้วิจัยขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้านช่วยแนะนำผู้บอกภาษาที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ผู้บอกภาษาต้องเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน มีภูมิลำเนาอยู่ในจุดเก็บข้อมูลมาแต่กำเนิดและไม่เคยย้ายภูมิลำเนา มีบิดามารดาและบรรพบุรุษเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน เป็นผู้ใช้ภาษาเมี่ยนสื่อสารในชีวิตประจำวัน และรู้คำศัพท์เกี่ยวกับคำเรียกญาติเป็นอย่างดี สามารถลำดับญาติได้ มีอายุระหว่าง 30-60 ปี เต็มใจและมีเวลาเพียงพอสำหรับการให้ข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้ผู้บอกภาษาจำนวน 4 คน แบ่งเป็นเพศชาย 2 คน และเพศหญิง 2 คน

คำเรียกญาติในภาษาไทย ผู้วิจัยรวบรวมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจำนวน 2 เรื่องคือ “A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai” (Prasithratsint, 2000) และเรื่อง “การเปรียบเทียบคำเรียกเครือญาติในภาษาไทยและภาษาจีนแต้จิ๋ว” อมรชัย คหกิจโกศล (2548)

3. สร้างเครื่องมือในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา ณ จุดเก็บข้อมูลที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล และเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ถูกต้องได้แก่ แบบสัมภาษณ์คำเรียกญาติ เป็นแผนผังคำเรียกญาติที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา เนื่องจากการถามปากเปล่าทำให้ผู้บอกภาษาไม่เข้าใจคำถาม และอาจให้ข้อมูลที่ผิดหรือขาด และแบบบันทึกคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน เป็นตารางที่สร้างขึ้นเพื่อใช้บันทึกคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน แบบบันทึกคำเรียกญาตินี้จะแบ่งเป็น 3 ช่อง มีลักษณะดังนี้

ลำดับ	ความหมาย	คำเรียกญาติ	
		ภาษาไทย	ภาษาเมียน
1.	Fa	pho: ³	te: ¹
2.	Mo	me: ³	ma: ³

ช่องที่ 1 “ลำดับ” เป็นลำดับหมายเลขของความคำเรียกญาติ

ช่องที่ 2 “ความหมาย” เป็นรายการความหมายของคำเรียกญาติทั้งหมดที่คาดว่าจะมีในแต่ละภาษา การทำรายการคำเรียกญาติจะช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน โดยทั่วไปมักใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษแทนการอธิบายความหมาย เนื่องจากกระชับกว่าการอธิบายด้วยการบรรยาย ดังนี้

Fa	หมายถึง	พ่อ	Mo	หมายถึง	แม่
So	หมายถึง	ลูกชาย	Da	หมายถึง	ลูกสาว
Br (o)	หมายถึง	พี่ชาย	Br (y)	หมายถึง	น้องชาย
Si (o)	หมายถึง	พี่สาว	Si (y)	หมายถึง	น้องสาว
Hu	หมายถึง	สามี	Wi	หมายถึง	ภรรยา

การอ่านความหมายของคำเรียกญาติให้อ่านจากข้างหลังมาข้างหน้า โดยอ่านความหมายของอักษรย่อตัวหลังแล้วเติมคำว่า “ของ” ระหว่างอักษรย่อแล้วจึงตามด้วยอักษรย่อตัวหน้า เช่น FaMo ‘แม่ของพ่อ’ MoBr (o) ‘พี่ชายของแม่’ Si (o) Hu ‘สามีของพี่สาว’ แต่ในกรณีที่คำเรียกญาติประกอบด้วยอักษรย่อ 3 ตัวขึ้นไป ให้แปลอักษรย่อ 2 ตัวแรกหรือ 3 ตัวแรกเป็นคำเรียกญาติก่อน เช่น FaFaMo อักษรย่อ 2 ตัวแรกคือ FaFa หมายถึง พ่อของพ่อ แทนด้วยคำเรียกญาติคือ “ปู่” แล้วจึงอ่านจากข้างหลังมาข้างหน้า โดยการอ่านความหมายของอักษรย่อตัวหลังแล้วเติมคำว่า “ของ” ระหว่างอักษรย่อแล้วจึงตามด้วยคำเรียกญาติที่กำหนดไว้ เช่น FaFaFa ‘พ่อของปู่’ FaFaFaFa ‘พ่อของทวด’

ช่องที่ 3 “คำเรียกญาติ” แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นคำเรียกญาติในภาษาไทย และส่วนที่สองเป็นคำเรียกญาติในภาษาเมียน โดยจะบันทึกคำเรียกญาติด้วยตัวอักษรทั้งคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน เพื่อให้เป็นระบบเดียวกัน ให้ตรงกับความหมายของคำเรียกญาติในช่องที่ 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล คำเรียกญาติในภาษาเมี่ยน ผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาด้วยคำถามภาษาไทย แต่อาจมีการใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือบ้างในกรณีที่ผู้บอกภาษาไม่เข้าใจ การถามคำถามจะแบ่งเป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรกผู้วิจัยจะถามคำถามเรียกญาติจากความหมายอักษรย่อภาษาอังกฤษที่เป็นรากศัพท์ทั้ง 10 คำก่อน คือ Fa (พ่อ), Mo (แม่), So (ลูกชาย), Da (ลูกสาว), Br (o) (พี่ชาย), Br (y) (น้องชาย), Si (o) (พี่สาว), Si (y) (น้องสาว), Hu (สามี) และ Wi (ภรรยา) สาเหตุที่ต้องถามคำศัพท์เหล่านี้ก่อนเนื่องจากเป็นคำถามที่ยังไม่ซับซ้อน ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้บอกภาษาสามารถเข้าใจคำถามได้ทุกคน แต่ถ้าถามคำเรียกญาติที่เกิดจากการนำอักษรย่อเหล่านี้มาประกอบกัน ผู้บอกภาษาจะสับสนมากโดยเฉพาะคำเรียกญาติที่นำอักษรย่อมาต่อกันตั้งแต่ 3 ส่วนขึ้นไป เช่น FaFaBr(o) หมายถึง พี่ชายของพ่อของพ่อ เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้วิธีสมมุติสถานการณ์และใช้อุปกรณ์ประกอบการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยจะสมมุติสถานการณ์หรือเล่าเรื่องให้ผู้บอกภาษาฟัง พร้อมกับใช้ตุ๊กตาผู้ชายและผู้หญิงเพื่อให้ผู้บอกภาษาเข้าใจสถานการณ์และสามารถตอบคำถามได้ตามที่ผู้วิจัยต้องการ การสัมภาษณ์จะใช้ทั้งภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาเมี่ยน โดยมีล่ามชาวเมี่ยน ซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษา เนื่องจากสามารถพูดและเข้าใจทั้งภาษาไทยและภาษาเมี่ยนได้ดี ช่วยอธิบายบ้างในกรณีที่ผู้บอกภาษาไม่เข้าใจคำถามหรือสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสมมุติขึ้น

ตัวอย่างสถานการณ์ เช่น ผู้วิจัยใช้ตุ๊กตาผู้ชายและผู้หญิงในกล่องสี่เหลี่ยม แล้วถือไว้ข้างละตัว และบอกผู้บอกภาษาว่า “สองคนนี้แต่งงานกันแล้ว” ถามว่าผู้ชายคนนี้ (พร้อมกับชูตุ๊กตาผู้ชายขึ้น) เป็นอะไรกับผู้หญิงคนนี้ และถามกลับกันว่าผู้หญิงคนนี้เป็นอะไรกับผู้ชายคนนี้ (พร้อมให้ดูตุ๊กตาไปด้วย) เมื่อผู้บอกภาษาตอบทั้งสองคำถามได้แล้ว ผู้วิจัยจะจดคำเรียกญาติที่ได้ในแบบสัมภาษณ์คำเรียกญาติ ที่ตรงกับความหมายคือ Hu ‘สามี’ Wi ‘ภรรยา’ เมื่อผู้บอกภาษาตอบแล้ว ผู้วิจัยจะออกเสียงคำนั้นซ้ำ เพื่อให้ผู้บอกภาษาฟังว่าที่ผู้วิจัยออกเสียงนั้นถูกต้องหรือไม่ หากถูกต้องแล้ว จะบันทึกคำเรียกญาติคำนั้นลงในแบบบันทึกที่เตรียมไว้ และถามคำถามต่อไปเรื่อยๆ จนได้คำเรียกญาติครบทุกคำ หลังจากได้คำเรียกญาติครบทั้ง 10 คำแล้ว ผู้วิจัยจะถามทวนอีกครั้งเพื่อให้ผู้บอกภาษายืนยันว่าคำเรียกญาติที่ได้จากสถานการณ์สมมุติถูกต้องหรือไม่ ดังนี้

ผู้วิจัย   เราเรียกผู้ชายที่เราแต่งงานด้วยว่า ngo³ ไชหรือไม

ผู้บอกภาษา   ไช

ผู้วิจัย   เราเรียกผู้หญิงที่เราแต่งงานด้วยว่า ?aw⁴ ไชหรือไม

ผู้บอกภาษา   ไช

นอกจากการสมมุติสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังขอเืมรูปถ่ายที่เป็นญาติของผู้บอกภาษาที่ผู้วิจัยทราบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพและผู้บอกภาษาจากการสอบถามล่าม แล้วนำไปให้ผู้บอกภาษาดูและถามพร้อมกับชี้คนในภาพว่า “นี่ใคร” หรือ “คนนี้เป็นอะไรกับคุณ” เพื่อทดสอบอีกครั้งว่าคำเรียกญาติที่ได้ถูกต้องหรือไม่ ส่วนข้อมูลคำเรียกญาติในภาษาไทย ผู้วิจัยรวบรวมมาจากงานวิจัยเรื่อง “A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai” (Prasithrathsint 2000) และเรื่อง “การเปรียบเทียบคำเรียกเครือญาติในภาษาไทยและภาษาจีนแต้จิ๋ว” อมรชัย คหกิจโกศล (2548) โดยนำคำเรียกญาติที่พบทั้งหมดมารวมกัน และตัดคำที่ซ้ำกันออก จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกลงในแบบบันทึกคำเรียกญาติที่ตรงกับความหมายของคำนั้นๆ เช่นเดียวกันกับคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยน เพื่อนำไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) หรือการแยกความหมายย่อยของคำนั่นเอง ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

5.1 ศึกษาความหมายของคำเรียกญาติแต่ละคำ โดยแยกพิจารณาทีละภาษา

5.2 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมากำหนดมิติแห่งความแตกต่าง (Dimension of Contrast) โดยพิจารณาว่าคำเรียกญาติแต่ละภาษานั้น สามารถจำแนกออกจากกันด้วยอะไรบ้าง เช่น รุ่นอายุ (Generation) เพศ (Sex) ฝ่ายพ่อหรือแม่ (Parental Link) สายเลือด (Linearity) อายุ (Age) เป็นต้น

5.3 เมื่อได้มิติแห่งความแตกต่างแล้ว จะระบุบรรดลักษณ์แต่มีติ โดยพิจารณาจากข้อมูลคำเรียกญาติในภาษาว่ามีตินั้นๆ น่าจะมีบรรดลักษณ์แบบใด เช่น มิติเพศ สามารถจำแนกคำเรียกญาติในภาษาเมีย ออกเป็นเพศชายและหญิง จึงระบุบรรดลักษณ์ของมิติเพศได้เป็น [+ชาย] หมายถึง ญาติผู้นั้นเป็นผู้ชายและ [-ชาย] หมายถึง ญาติผู้นั้นเป็นผู้หญิง เป็นต้น

5.4 ระบุความหมายของคำเรียกญาติแต่ละคำ โดยใช้บรรดลักษณ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 5.3 และแยกทำทีละภาษา

5.5 วิเคราะห์การนำคำเรียกญาติไปใช้เป็นคำเรียกขานในแต่ละภาษา

5.6 สรุปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นจากความหมายของคำเรียกญาติในแต่ละภาษา

5.7 สรุปผล อภิปรายผล และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. จำนวนและลักษณะของคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน

จากการศึกษาระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนพบว่า สามารถแบ่งคำเรียกญาติตามลักษณะโครงสร้างคำได้ 2 ประเภท คือ

1.1 คำเรียกญาติที่เป็นคำเดี่ยว (Single Word) หมายถึง คำเรียกญาติที่เกิดจากหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว ส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียว ดังตัวอย่างคำเรียกญาติต่อไปนี้

ภาษาไทย	/pho: ³ / ‘พ่อ’	/pu: ² / ‘พ่อของพ่อ’
	/me: ³ / ‘แม่’	/ja: ³ / ‘แม่ของพ่อ’
ภาษาเมียน	/te: ¹ / ‘พ่อ’	/ʔoŋ ¹ / ‘พ่อของพ่อ’
	/ma: ³ / ‘แม่’	/ku: ⁵ / ‘แม่ของพ่อ’

1.2 คำเรียกญาติที่เป็นคำประสม (Compound Word) หมายถึง คำเรียกญาติที่ประกอบขึ้นจากหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป ดังตัวอย่างคำเรียกญาติต่อไปนี้

ภาษาไทย	/me: ³ ja:j ¹ / ‘แม่ของภรรยา’
	/ʔa: ¹ khə:j ⁵ / ‘สามีของอา’
ภาษาเมียน	/ku: ⁵ tha:y ⁵ / ‘แม่ของปู่, แม่ของตา’
	/peʔ ⁴ ʔoŋ ¹ / ‘พี่ชายของปู่, พี่ชายของตา’

คำเรียกญาติแต่ละประเภทในภาษาไทยและภาษาเมียนคิดเป็นร้อยละได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบจำนวนและลักษณะคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน

ลักษณะคำเรียกญาติ	ภาษาไทย		ภาษาเมียน	
	จำนวน (คำ)	ร้อยละ	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
คำเดี่ยว (Single Word)	21	43.7	33	48.52
คำประสม (Compound Word)	27	56.3	35	51.47
รวม	48	100	68	100

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า ภาษาไทยมีคำเรียกญาติทั้งหมด 48 คำ แบ่งเป็นคำเดี่ยว 21 คำ คิดเป็นร้อยละ 43.7 และคำประสมจำนวน 27 คำ คิดเป็นร้อยละ 56.3 ส่วนภาษาเมียนมีคำเรียกญาติทั้งหมด 68 คำ แบ่งเป็นคำเดี่ยว 33 คำ คิดเป็นร้อยละ 48.52 และคำประสมจำนวน 35 คำ หรือคิดเป็นร้อยละ 51.47 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าในภาษาเมียนมีจำนวนคำเรียกญาติมากกว่าในภาษาไทยถึง 20 คำ แสดงให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาเมียนมีรูปแบบโครงสร้างของระบบเครือญาติขนาดใหญ่และมีความซับซ้อนกว่า หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าระบบเครือญาติของผู้พูดภาษาเมียนมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายมากกว่าระบบเครือญาติของผู้พูดภาษาไทย จึงมีคำเรียกญาติจำนวนมากเพื่อแสดงบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันของสมาชิกในครอบครัวและเครือญาตินั่นเอง

2. มิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน

มิติแห่งความแตกต่าง (Dimension of Contrast) หมายถึง องค์ประกอบทางความหมายที่ทำให้คำแตกต่างกัน เช่น ความแตกต่างด้านรุ่นอายุทำให้คำว่า “พ่อ” แตกต่างจากคำว่า “ลูก” ความแตกต่างด้านฝ่ายพ่อหรือแม่ทำให้คำว่า “อา” แตกต่างจากคำว่า “น้า” หรือความแตกต่างด้านเพศทำให้คำว่า “ลุง” แตกต่างจากคำว่า “ป้า” เป็นต้น แต่ละสังคมจะมีมิติแห่งความแตกต่าง ที่ใช้แยกความหมายของคำเรียกญาติแต่ละคำออกจากกันไม่เหมือนกัน และไม่เท่ากัน ต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรม ดังนั้นการวิเคราะห์มิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกญาติแต่ละภาษาจึงเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและความนึกคิดของผู้ใช้ภาษานั้นๆ ได้

ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า มิติแห่งความแตกต่างที่ใช้จำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยมี 9 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด ฝ่ายพ่อหรือแม่ เพศ อายุ การแต่งงาน การแต่งงานใหม่ ฝ่ายสามีหรือภรรยา และคำร่ำทูล ส่วนมิติแห่งความแตกต่างที่ใช้จำแนกคำเรียกญาติในภาษาเมียนมี 11 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด ฝ่ายพ่อหรือแม่ เพศ อายุ การแต่งงาน การแต่งงานใหม่ เพศของผู้พูด ฝ่ายสามีหรือภรรยา ญาติเกี่ยวดอง และฝ่ายชายหรือหญิง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการเปรียบเทียบมิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกญาติในภาษาไทย และภาษาเมียน

ลำดับ	มิติแห่งความแตกต่าง	ภาษาไทย	ภาษาเมียน
1	มิติรุ่นอายุ	✓	✓
2	มิติสายเลือด	✓	✓
3	มิติฝ่ายพ่อหรือแม่	✓	✓

ลำดับ	มิติแห่งความแตกต่าง	ภาษาไทย	ภาษาเมียน
4	มิติเพศ	✓	✓
5	มิติอายุ	✓	✓
6	มิติการแต่งงาน	✓	✓
7	มิติการแต่งงานใหม่	✓	✓
8	มิติฝ่ายสามีหรือภรรยา	✓	✓
9	มิติคำร่ำทูล	✓	✗
10	มิติเพศของผู้พูด	✗	✓
11	มิติญาติเกี่ยวข้อง	✗	✓
12	มิติฝ่ายชายหรือหญิง	✗	✓

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่า มิติแห่งความแตกต่างที่ใช้จำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน มีทั้งมิติที่เหมือนกันและมิติที่แตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 มิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกญาติที่มีเหมือนกัน หมายถึง ความแตกต่างที่ใช้จำแนกคำเรียกญาติแต่ละคำออกจากกัน ซึ่งพบทั้งการจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน มี 8 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ เพศ สายเลือด ฝ่ายพ่อหรือแม่ อายุ การแต่งงาน การแต่งงานใหม่ และฝ่ายสามีหรือภรรยา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคำเรียกญาติทั้งภาษาไทยและภาษาเมียน จะถูกจำแนกออกจากกันด้วยมิติแห่งความแตกต่างที่เหมือนกัน 8 ประการดังกล่าว แต่มิได้หมายความว่า ผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาเมียนจะให้ความสำคัญกับมิติแห่งความแตกต่างเหล่านั้นเท่ากันด้วย ดังจะกล่าวถึงแต่ละมิติต่อไปนี้

2.2.1 มิติรุ่นอายุ สามารถจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนออกเป็น 8 รุ่นอายุเท่ากัน ได้แก่ รุ่น+4, รุ่น+3, รุ่น+2, รุ่น+1, รุ่น 0, รุ่น-1, รุ่น-2, รุ่น-3 หากพิจารณารุ่นอายุดังกล่าวโดยยึดรุ่น 0 หรือรุ่นอายุเดียวกันกับตนเองเป็นหลักจะสามารถแบ่งรุ่นอายุออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มรุ่นอายุสูงกว่า และกลุ่มรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง พบว่าทั้งในภาษาไทยและภาษาเมียน ต่างมีจำนวนคำเรียกญาติในรุ่นอายุที่สูงกว่าตนเองมากกว่าคำเรียกญาติในรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการเปรียบเทียบจำนวนคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนจำแนกตามกลุ่มรุ่นอายุ

กลุ่มรุ่นอายุ	ภาษาไทย		ภาษาเมียน	
	จำนวน (คำ)	ร้อยละ	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
กลุ่ม 1 รุ่นอายุสูงกว่าตนเอง	28	63.64	44	83.02
กลุ่ม 2 รุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง	16	36.36	9	16.98
รวม	44	100	53	100

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่า ภาษาไทยมีคำเรียกญาติกลุ่มรุ่นอายุสูงกว่าตนเอง 28 คำ คิดเป็นร้อยละ 63.64 และคำเรียกญาติกลุ่มรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.36 ส่วนภาษาเมียนมีคำเรียกญาติในกลุ่มรุ่นอายุสูงกว่าตนเอง 44 คำ คิดเป็นร้อยละ 83.02 และคำเรียกญาติกลุ่มรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเอง 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.98 แสดงว่าในสังคมผู้พูดภาษาไทยและในสังคมผู้พูดภาษาเมียนต่างก็ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส

2.2.2 มิติสายเลือด พบว่า ความแตกต่างด้านสายเลือดสามารถจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือคำเรียกญาติที่มีบรรดลัษณ์ [+สายตรง] หมายถึง ญาติที่สืบสายเลือดโดยตรงหรือมีความสัมพันธ์กับตนเองในแนวตั้ง และคำเรียกญาติที่มีบรรดลัษณ์ [-สายตรง] หมายถึง ญาติที่ไม่ได้สืบเชื้อสายโดยตรงหรือญาติที่มีความสัมพันธ์กับตนเองในแนวระนาบ จากการจำแนกคำเรียกญาติด้วยมิติสายเลือดในภาษาไทยและภาษาเมียนพบลักษณะที่แตกต่างกัน คือ รุ่น+2 รุ่นอายุที่สูงกว่าตนเอง 2 รุ่นในภาษาไทยไม่มีการจำแนกพี่น้องของปู่ ย่า ตา ยาย ส่วนในภาษาเมียนยังมีการจำแนกพี่น้องของปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเป็นสายข้างออกจากปู่ ย่า ตา ยาย ของตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าตนเองสืบเชื้อสายมาจากสายใด อีกประการหนึ่งคือ ในรุ่นอายุที่ต่ำกว่าตนเองลงมาพบว่า ในภาษาไทยมีการจำแนกญาติสายตรงกับสายข้างออกจากกัน โดยมีการนับญาติทั้งสายตรงและสายข้าง คือทั้งลูกของตนเองและลูกของพี่น้องของตนเองด้วย ขณะที่ในภาษาเมียนแม้จะมีการจำแนกคำเรียกญาติด้วยมิติสายเลือดเช่นเดียวกับในภาษาไทย แต่ไม่ปรากฏว่ามีการนับญาติสายข้าง โดยพบเพียงคำเรียกญาติที่สืบสายโดยตรงจากตนเองเท่านั้น แต่ไม่มีคำเรียกญาติที่ใช้อ้างถึงลูกหรือหลานของพี่น้องเลย ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในสังคมผู้พูดภาษาเมียน ให้ความสำคัญกับญาติที่สืบสายเลือดโดยตรง หรือญาติที่มีความสัมพันธ์กับตนเองในแนวตั้งมากกว่าญาติที่ไม่ได้สืบสายเลือดโดยตรง ขณะที่สังคมผู้พูดภาษาไทยจะให้ความสำคัญกับญาติทั้งสองกลุ่มควบคู่กันไป

2.2.3 มิติฝ่ายพ่อหรือแม่ พบว่าทั้งสองภาษามีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ พบการใช้มิติฝ่ายพ่อหรือแม่เพื่อแยกคำเรียกญาติในรุ่น+1 และรุ่น+ 2 ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงการเปรียบเทียบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนจำแนกตามมิติฝ่ายพ่อหรือแม่

รุ่นอายุ	ความหมาย	คำเรียกญาติในภาษาไทย		คำเรียกญาติในภาษาเมียน	
		+พ่อ	-พ่อ	+พ่อ	-พ่อ
รุ่น+2	พ่อของพ่อ/แม่	pu: ²	ta: ¹	ʔoŋ ¹	ta: ¹ ʔoŋ ¹
	แม่ของพ่อ/แม่	ja: ³	ja:j ¹	ku: ⁵	ta: ³ ku: ⁵
รุ่น+1	พี่ชายของพ่อ/แม่	luŋ ¹		peʔ ⁴	tom ³ naw ⁶
	พี่สาวของพ่อ/แม่	pa: ³		ko: ¹	to: ² te: ²
	น้องชายของพ่อ/แม่	ʔa: ¹	na: ¹	yiəw ⁶	dziə ⁶
	น้องสาวของพ่อ/แม่			muə ¹	naw ⁶

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่า ภาษาไทยและภาษาเมียนมีการจำแนกคำเรียกญาติออกเป็นฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ และทั้งสองฝ่ายมีจำนวนคำเรียกญาติเท่ากันเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ภาษาไทยมีคำเรียกญาติฝ่ายพ่อ 3 คำ และคำเรียกญาติฝ่ายแม่ 3 คำ ส่วนในภาษาเมียนมีคำเรียกญาติฝ่ายพ่อ 6 คำ และคำเรียกญาติฝ่ายแม่ 6 คำ ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะการนับญาติทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ยังพบว่าคำเรียกญาติภาษาเมียนมีการจำแนกคำ

เรียกญาติออกเป็นฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ละเอียดกว่าภาษาไทย กล่าวคือในภาษาเมียน แยกพี่ชายของพ่อออกจากพี่ชายของแม่ แยกพี่สาวของพ่อออกจากพี่สาวของแม่ แยกน้องสาวของพ่อออกจากน้องสาวของแม่ แยกน้องชายของพ่อออกจากน้องชายของแม่ ส่วนคำเรียกญาติในภาษาไทยไม่ได้แยกพี่ชายหรือพี่สาวของพ่อและแม่ และแยกน้องของพ่อออกจากน้องของแม่เท่านั้น โดยจะเป็นน้องชายหรือน้องสาวก็ได้ ถึงแม้ว่าในภาษาไทยถิ่นอีสานจะมีการแยกน้องของพ่อออกเป็นน้องผู้ชายและน้องผู้หญิง คือน้องชายของพ่อ (อาว) และน้องสาวของพ่อ (อา) แต่ไม่พบการจำแนกน้องน้องของแม่ออกจากกัน ดังปรากฏในภาษาเมียนที่มีการแยกน้องชายและน้องสาวของพ่อและแม่ออกจากกันอย่างชัดเจน ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาเมียนให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิงมากกว่าในสังคมผู้พูดภาษาไทย

2.2.4 มิติเพศ พบว่า ความแตกต่างด้านเพศสามารถแบ่งคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคำเรียกญาติที่มีอรรถลักษณะเพศหรือคำเรียกญาติที่ระบุเพศ ซึ่งใช้อ้างถึงเพศชายหรือเพศหญิง เพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น และกลุ่มที่ไม่มีอรรถลักษณะเพศ หรือคำเรียกญาติที่เป็นกลางในด้านเพศ หมายถึง คำเรียกญาติใช้อ้างถึงญาติที่เป็นเพศชายหรือหญิงก็ได้ คำเรียกญาติแต่ละกลุ่มในภาษาไทยและภาษาเมียนมีจำนวนดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตารางแสดงการเปรียบเทียบจำนวนคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนจำแนกตามมิติเพศ

ลักษณะคำเรียกญาติ	ภาษาไทย		ภาษาเมียน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คำเรียกญาติที่มีอรรถลักษณะเพศ	36	75	66	97.05
คำเรียกญาติที่ไม่มีอรรถลักษณะเพศ	12	25	2	2.95
รวม	48	100	68	100

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่า ภาษาไทยมีคำเรียกญาติที่มีอรรถลักษณะเพศ 36 คำ คิดเป็นร้อยละ 75 และมีคำเรียกญาติที่ไม่มีอรรถลักษณะเพศ 12 คำ คิดเป็นร้อยละ 25 ส่วนภาษาเมียนมีคำเรียกญาติที่มีอรรถลักษณะเพศ 66 คำ คิดเป็นร้อยละ 97.05 และคำเรียกญาติที่ไม่มีอรรถลักษณะเพศ 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.95 จึงสรุปได้ว่าภาษาเมียนมีคำเรียกญาติที่มีอรรถลักษณะเพศมากกว่าภาษาไทย ส่วนกลุ่มคำเรียกญาติที่ไม่มีอรรถลักษณะเพศพบในภาษาไทยมากกว่าภาษาเมียน ลักษณะดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาเมียนให้ความสำคัญกับการแยกความแตกต่างระหว่างชายหญิงมากกว่าในสังคมผู้พูดภาษาไทย

2.2.5 มิติอายุ พบว่า ความแตกต่างด้านอายุสามารถจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนออกเป็น 2 กลุ่มเหมือนกัน คือ [+อายุ] หมายถึง คำเรียกญาติที่แสดงถึงการมีอายุมากกว่าหรือแก่กว่า และ [-อายุ] หมายถึง คำเรียกญาติที่แสดงถึงการมีอายุน้อยกว่าหรืออ่อนกว่า แต่ละภาษามีคำเรียกญาติที่มีอรรถลักษณะอายุ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ตารางแสดงการเปรียบเทียบจำนวนคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียนจำแนกตามมิติอายุ

คำเรียกญาติแบ่งตามอายุ	ภาษาไทย		ภาษาเมียน	
	จำนวน (คำ)	ร้อยละ	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
[+อายุ] หรืออายุมากกว่า	7	43.75	18	64.29
[- อายุ] หรืออายุน้อยกว่า	9	47.36	10	35.71
รวม	16	100	28	100

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่า ภาษาไทยมีคำเรียกญาติที่ถูกจำแนกออกจากคำอื่นด้วยความแตกต่างด้านอายุทั้งหมด 16 คำ แบ่งเป็นคำเรียกญาติที่มีบรรดลักษณะ [+อายุ] จำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 43.75 และคำเรียกญาติที่มีบรรดลักษณะ [-อายุ] จำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 47.36 ส่วนภาษาเมียนมีคำเรียกญาติที่ถูกจำแนกออกจากคำอื่นด้วยความแตกต่างด้านอายุทั้งหมด 28 คำ แบ่งเป็น คำเรียกญาติที่มีบรรดลักษณะ [+อายุ] จำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 64.29 และคำเรียกญาติที่มีบรรดลักษณะ [-อายุ] จำนวน 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 35.71 เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างคำเรียกญาติทั้งสองกลุ่มในแต่ละภาษา พบว่าภาษาไทยมีคำเรียกญาติทั้งสองกลุ่มไม่ต่างกันมาก ส่วนภาษาเมียนมีสัดส่วนของคำเรียกญาติกลุ่มอายุมากกว่าอย่างชัดเจน ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสังคมผู้พูดภาษาไทยให้ความสำคัญระหว่างญาติที่แก่กว่าและญาติที่อ่อนกว่าพอๆ กัน ส่วนในสังคมผู้พูดภาษาเมียนจะให้ความสำคัญกับญาติที่อายุแก่กว่ามากกว่าญาติที่อายุอ่อนกว่า ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนว่าในสังคมผู้พูดภาษาเมียน ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสมากกว่าสังคมผู้ภาษาไทยนั่นเอง

2.2.6 มิติการแต่งงาน พบว่า คำเรียกญาติที่มีบรรดลักษณะ [+แต่งงาน] หรือคำเรียกญาติที่ใช้อ้างถึงญาติที่สัมพันธ์ทางการแต่งงานในแต่ละภาษามีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ คำเรียกญาติที่มีบรรดลักษณะ [+แต่งงาน] ในภาษาไทยส่วนมากจะมีโครงสร้างคำเป็นคำประสม ที่เกิดจากการนำคำเรียกญาติที่ใช้อ้างถึงญาติที่สัมพันธ์กันทางสายเลือด ประสมกับคำว่า “เขย” หรือ “สะใภ้” ซึ่งมีความหมายว่าเป็น “สามี” หรือ “ภรรยา” ของญาติ หรือคำเรียกญาติประสมกับคำอื่น ๆ ส่วนลักษณะคำเรียกญาติที่มีบรรดลักษณะ [+แต่งงาน] ในภาษาเมียนส่วนมากเป็นคำเรียกญาติที่มีโครงสร้างคำเป็นคำเดี่ยว และไม่ใช้คำเรียกญาติที่ใช้อ้างถึงญาติที่มาจาก การแต่งงาน แต่เป็นคำใหม่ที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เรียกญาติที่มาจาก การแต่งงานโดยเฉพาะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงคำเรียกญาติที่มาจาก การแต่งงานในภาษาไทยและภาษาเมียน

ความหมาย	คำเรียกญาติภาษาไทย	คำเรียกญาติภาษาเมียน
สามีของลูก	lu:k ³ khɰ: ³ j ³	la:ŋ ³
ภรรยาของลูก	lu:k ³ sa? ³ phaj ⁴	buəŋ ⁴
สามีของพี่	phi: ³ khɰ: ³ j ³	?wey ⁴
ภรรยาของน้อง	no:w ⁴ sa? ³ phaj ⁴	miəŋ ³
ภรรยาของพี่ชายของพ่อ	pa: ³ sa? ³ phaj ⁴	teuəw ²
สามีของพี่สาวของแม่	luŋ ⁴ khɰ: ³ j ³	pwəy ⁴

ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาเมี่ยนให้ความสำคัญกับญาติที่มีจากการแต่งงานมากกว่าในสังคมของผู้พูดภาษาไทย เนื่องจากมีคำเรียกญาติที่กำหนดขึ้นเฉพาะสำหรับญาติที่มาจาก การแต่งงานจำนวนมาก

2.2.7 มิติการแต่งงานใหม่ พบว่าภาษาไทยและภาษาเมี่ยนมีคำเรียกญาติจำนวนหนึ่งถูก จำแนกออกจากคำเรียกญาติอื่นๆ ด้วยความแตกต่างด้านการแต่งงานใหม่ แต่ละภาษามีคำเรียกญาติที่มีมื่อรรถ ลักษณะ [+แต่งงานใหม่] หรือการเป็นญาติโดยการแต่งงานใหม่ ดังนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงการเปรียบเทียบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยนจำแนกตามมิติการแต่งงานใหม่

ความหมาย	คำเรียกญาติในภาษาไทย	คำเรียกญาติในภาษาเมี่ยน
สามีใหม่ของแม่	pho: ³ liaŋ ⁴	ta ² ne: ² tiə ⁴
ภรรยาใหม่ของพ่อ	me: ³ liaŋ ⁴	ta ² ne: ² ma: ²
ลูกของสามีหรือภรรยาใหม่ (ชาย)	lu:k ³ liaŋ ⁴	to:n ² dzuəŋ ³
ลูกของสามีหรือภรรยาใหม่ (หญิง)		sio: ² dzuəŋ ³

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่าทั้งสองภาษามีคำเรียกญาติที่ถูกจำแนกด้วยความแตกต่างการ แต่งงานใหม่ที่คล้ายคลึงกัน คือ มีลักษณะเป็นคำประสม ที่เกิดจากการนำคำเรียกญาติที่มีความหมายว่าพ่อ แม่และ ลูก ไปประสมกับคำอื่นเพื่อเรียกญาติที่มาจาก การแต่งงานใหม่ แต่ในภาษาเมี่ยนมีการแยกเพศของลูกเป็นหญิงหรือ ชาย ซึ่งไม่พบในภาษาไทย ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาเมี่ยนให้ความสำคัญกับความแตกต่าง ระหว่างชายหญิงมาก คำเรียกญาติเกือบทุกคำจึงถูกกำหนดให้ใช้อ้างถึงญาติเพียงเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น

2.2.8 มิติฝ่ายสามีหรือภรรยา พบว่าลักษณะการจำแนกคำเรียกญาติด้วยมิติฝ่ายสามีหรือ ภรรยาในภาษาไทยและภาษาเมี่ยน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือพบการจำแนกคำเรียกญาติในรุ่น+1 ที่มาจาก การแต่งงานคือ แยกพ่อของสามีและแม่ของสามีออกจากพ่อของภรรยาและแม่ของภรรยา

2.2 มิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกญาติที่มีเฉพาะในภาษาไทย หมายถึง ความแตกต่างที่ใช้ จำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทย แต่ไม่พบในการจำแนกความแตกต่างของคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยน มี 1 ประการ คือ คำรึ้นหู โดยมิตินี้สามารถจำแนกคำเรียกญาติออกเป็นสองกลุ่มคือ [+รึ้นหู] หมายถึง เป็นคำแสดงความสุภาพ และ [-รึ้นหู] หมายถึง ไม่ใช่คำแสดงความสุภาพ คำเรียกญาติที่มีมื่อรรถลักษณะดังกล่าวมีจำนวน 12 คำ ซึ่งเป็นคำเรียก ญาติในรุ่น 0 และรุ่น+1 และเป็นคำเรียกญาติที่มาจาก การแต่งงาน ดังนี้

ตารางที่ 9 ตารางแสดงคำเรียกญาติในภาษาไทยจำแนกตามมิติคำรึ้นหู

รุ่นอายุ	ความหมาย	[+รึ้นหู]	[-รึ้นหู]
รุ่น+1	HuFa	pho: ³ sa: ⁵ mi: ¹	pho: ³ phau ⁵
	HuMo	me: ³ sa: ⁵ mi: ¹	me: ³ phau ⁵
	WiFa	pho: ³ ta: ¹	pho: ³ mia ¹
	WiMo	me: ³ ja: ¹	me: ³ mia ¹

รุ่นอายุ	ความหมาย	[+รีนหู]	[-รีนหู]
รุ่น 0	Hu	sa: ⁵ mi:'	phau ⁵
	Wi	phan' ra' ja:'	mia'

มิตินี้แสดงให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาไทยมีการแบ่งชั้นทางสังคมโดยอาจแบ่งจากระดับการศึกษา ฐานะ อาชีพ ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้ภาษาที่ใช้มีระดับไปด้วย ไม่เพียงเฉพาะคำเรียกญาติเท่านั้น แต่คำประเภทอื่นๆ เช่น คำสรรพนาม คำเรียกขาน ก็มีระดับภาษา โดยอาจมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความสุภาพ หรือเพื่อแสดงความสนิทสนม ลักษณะดังกล่าวนี้ไม่พบในการจำแนกความแตกต่างของคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยน

2.3 มิตินี้แสดงความแตกต่างของคำเรียกญาติที่มีเฉพาะในภาษาเมี่ยน หมายถึง ความแตกต่างที่ใช้จำแนกคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยน แต่ไม่พบว่ามีการใช้จำแนกความแตกต่างของคำเรียกญาติในภาษาไทย มี 3 ประการ คือ เพศของผู้พูด ญาติเกี่ยวข้อง และมิติฝ่ายชายหรือหญิง

2.3.1 มิตินี้เพศของผู้พูด พบว่า คำเรียกญาติในรุ่น 0 หรือรุ่นอายุเดียวกันกับตนเอง และมีอายุน้อยกว่า ผู้พูดเพศชายและหญิงจะใช้คำเรียกญาติกลุ่มนี้ไม่เหมือนกัน โดยผู้พูดเพศชายจะเรียกน้องชายและน้องสาวของตนเหมือนน้องชายและน้องสาวของพ่อ ส่วนผู้พูดหญิงจะเรียกน้องชายและน้องสาวของตนเหมือนน้องชายและน้องสาวของแม่ ดังนี้

ผู้พูดชาย	เรียกน้องชายว่า	/yiəw ⁶ /	เหมือนน้องชายของพ่อ
	เรียกน้องสาวว่า	/muə ¹ /	เหมือนน้องสาวของพ่อ
ผู้พูดหญิง	เรียกน้องชายว่า	/naw ⁶ /	เหมือนน้องชายของแม่
	เรียกน้องสาวว่า	/dziə ⁶ /	เหมือนน้องสาวของแม่

ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการแยกความแตกต่างระหว่างชายหญิงในสังคมผู้พูดภาษาเมี่ยน อย่างชัดเจน เห็นได้จากการให้ลูกชายใช้คำเรียกญาติตามพ่อซึ่งเป็นเพศชายเหมือนกัน และให้ลูกสาวใช้คำเรียกญาติตามแม่ซึ่งเป็นเพศหญิงเหมือนกันดังกล่าวข้างต้น

2.3.2 มิตินี้ญาติเกี่ยวข้อง เป็นความแตกต่างอีกประการหนึ่งที่ใช้จำแนกคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยน แต่ไม่พบในการจำแนกคำเรียกญาติในภาษาไทย คำเรียกญาติในภาษาเมี่ยนที่ถูกจำแนกออกจากคำอื่นๆ ด้วยมิตินี้ ใช้อ้างญาติที่เกี่ยวข้องด้วยเขยหรือสะใภ้ กล่าวคือ เมื่อลูกสาวหรือลูกชายของตนเองแต่งงาน นอกจากจะนับคนที่มาแต่งงานด้วยเข้าเป็นญาติคือเป็น “เขย” หรือ “สะใภ้” แล้ว ยังมีการนับญาติกับพ่อและแม่ของลูกเขยหรือลูกสะใภ้ด้วย ดังนี้

ตารางที่ 10 ตารางแสดงคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยนจำแนกตามมิติญาติเกี่ยวข้อง

รุ่นอายุ	ความหมาย	+เกี่ยวข้อง	
		+ชาย	-ชาย
รุ่น+2	tshin ⁷ tɕa:'ของปู่ตายาย	tshin ⁷ tɕa:' ʔoŋ'	tshin ⁷ tɕa:' ku: ⁵
รุ่น+1	tshin ⁷ tɕa:'ของพ่อแม่	tshin ⁷ tɕa:' tiə ⁶	tshin ⁷ tɕa:' ma: ²
รุ่น 0	พ่อแม่ของลูกเขยหรือลูกสะใภ้	tshin ⁷ tɕa:'	

ลักษณะการนับญาติดังกล่าวนี้ เป็นหลักฐานอีกประการหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการแต่งงานในสังคมผู้พูดภาษาเมียนได้เป็นอย่างดี เพราะไม่เพียงแต่นับว่าผู้ที่แต่งงานกับญาติญาติตนเองว่าเป็นญาติเท่านั้น แต่ยังนับว่าพ่อแม่ของผู้ที่แต่งงานกับญาติตนเองเป็นครอบครัวเดียวกันด้วย

2.3.3 มิติฝ่ายชายหรือหญิง พบว่าความแตกต่างด้านฝ่ายชายหรือหญิงสามารถจำแนกคำเรียกญาติในภาษาเมียนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีอรรถลักษณะ [+ฝ่ายชาย] หมายถึง ญาติของฝ่ายชายหรือญาติของปู่และตา และกลุ่มที่มีอรรถลักษณะ [-ฝ่ายชาย] หมายถึง ญาติของฝ่ายหญิงหรือญาติของย่าและยาย ดังนี้

ตารางที่ 11 ตารางแสดงคำเรียกญาติในภาษาเมียนจำแนกตามมิติฝ่ายชายหรือหญิง

รุ่นอายุ	ความหมาย	[+ฝ่ายชาย]	[-ฝ่ายชาย]
รุ่น+4	ปู่ของปู่และตา / ปู่ของย่าและยาย	ʔoŋ' tha:y ^s hŋeʔ'	ta:' ʔoŋ'tha:y ^s hŋeʔ'
	ย่าของปู่และตา / ย่าของย่าและยาย	ku: ^s tha:y ^s hŋeʔ'	ta:' ku: ^s tha:y ^s hŋeʔ'
รุ่น+3	พ่อของปู่และตา / พ่อของย่าและยาย	ʔoŋ' tha:y ^s	ta:' ʔoŋ' tha:y ^s
	แม่ของปู่และตา / แม่ของย่าและยาย	ku: ^s tha:y ^s	ta:' ku: ^s tha:y ^s
รุ่น+2	พี่ชายของปู่และตา / พี่ชายของย่าและยาย	peʔ' ʔoŋ'	tom ³ naw ⁶ ʔoŋ'
	พี่สาวของปู่และตา / พี่สาวของย่าและยาย	ko:' ku: ^s	to: ³ te: ² ku: ^s
	น้องชายของปู่และตา / น้องชายของย่าและยาย	yiəw ⁶ ʔoŋ'	naw ⁶ ʔoŋ'
	น้องสาวของปู่และตา / น้องสาวของย่าและยาย	muə ³ ku: ^s	dziə ⁶ ku: ^s
	พี่สะใภ้ของปู่และตา / พี่สะใภ้ของย่าและยาย	tɕuəw ² ku: ^s	tom ³ miəŋ ³ ku: ^s
	พี่เขยของปู่และตา / พี่เขยของย่าและยาย	pwuəy ⁴ ʔoŋ'	dziə ⁶ ʔoŋ'
น้องสะใภ้ของปู่และตา / น้องสะใภ้ของย่าและยาย	dziə ⁶ ku: ^s	miəŋ ³ ku: ^s	

จากตารางที่ 11 ข้างต้นจะเห็นว่า คำเรียกญาติที่ถูกจำแนกออกจากกันด้วยมิติฝ่ายชายหรือหญิง เป็นคำเรียกญาติที่ใช้อ้างถึงญาติของฝ่ายชายคือ ปู่และตา และคำเรียกญาติที่ใช้อ้างถึงญาติของฝ่ายชายคือ ย่าและยายนั่นเอง ลักษณะดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาเมียนมีการแยกความแตกต่างระหว่างชายหญิงอย่างชัดเจน คือใช้เพศเป็นเกณฑ์ในการแยกความแตกต่างของเครือญาติแทนการใช้ความแตกต่างด้านฝ่ายพ่อแม่แบบในภาษาไทย อีกทั้งการการจำแนกคำเรียกญาติฝ่ายชายและหญิงนี้ยังเป็นหลักฐานอีกประการหนึ่ง que แสดงให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาเมียนมีการนับญาติทั้งสองฝ่าย คือทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ได้อีกด้วย

3. การใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานในภาษาไทยและภาษาเมียน

จากการศึกษาการใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานในภาษาไทยและภาษาเมียน พบว่าผู้พูดทั้งสองภาษาได้นำคำเรียกญาติไปใช้เป็นสรรพนามเพื่อเรียกขานญาติของตนเอง รวมทั้งยังใช้เพื่อเรียกขานบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าทั้งสองภาษาจะมีการใช้คำเรียกญาติเพื่อเรียกขานญาติและบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติเหมือนกัน แต่ลักษณะการใช้มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ดังจะสรุปเป็นประเด็นต่อไปนี้

3.1 การใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานในหมู่ญาติ พบว่า ในภาษาไทยมีคำเรียกญาติที่ใช้เป็นคำเรียกขานได้จำนวน 14 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.17 มีคำเรียกญาติที่ไม่ปรากฏการใช้เป็นคำเรียกขานจำนวน 34 คำ คิดเป็นร้อยละ 70.38 ส่วนในภาษาเมียนมีคำเรียกญาติที่ใช้เป็นคำเรียกขานได้จำนวน 52 คำ คิดเป็นร้อยละ 76.47 มีคำเรียกญาติที่ไม่ปรากฏการใช้เป็นคำเรียกขานจำนวน 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 23.53 เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของการใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานในหมู่ญาติทั้งสองภาษาชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการเปรียบเทียบด้วยแผนภูมิต่างต่อไปนี้

3.2 การใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานในหมู่คนที่ไม่ใช่ญาติ พบว่า ทั้งภาษาไทยและภาษาเมียนได้นำคำเรียกญาติไปใช้เรียกขานบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติได้เช่นเดียวกัน ลักษณะการนำไปใช้มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงและส่วนที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำเรียกญาติที่ใช้เป็นคำเรียกขานบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติในทั้งสองภาษามักจะเป็นคำเรียกญาติในรุ่นอายุที่สูงกว่าหรือมีอายุมากกว่า เพื่อแสดงถึงการให้เกียรติผู้ที่ถูกเรียก ส่วนลักษณะที่แตกต่างกันก็คือ คำเรียกญาติที่ใช้เรียกขานบุคคลที่ไม่ใช่ญาติ ในภาษาไทยมักใช้คำเรียกญาติฝ่ายแม่ คือ ta:¹ ja:¹ และ na:⁴ มากกว่าคำเรียกญาติฝ่ายพ่อ คือคำว่า pu:² ja:³ และ ?a:¹ ขณะที่ในภาษาเมียนมักจะใช้คำเรียกญาติฝ่ายพ่อ กล่าวคือหากเป็นเพศชายจะใช้คำว่า ?on¹ “พ่อของพ่อ” และหากเป็นเพศหญิงใช้คำว่า ku:¹ “แม่ของพ่อ” และอีกกรณีหนึ่งคือ หากต้องการเรียกขานชายที่นำจะมีอายุมากกว่าพ่อของตนเอง จะใช้คำเรียกขานว่า pe?¹ “พี่ชายของพ่อ” โดยไม่ปรากฏการใช้คำเรียกญาติฝ่ายแม่ ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าในสังคมผู้พูดภาษาไทยให้ความสำคัญกับฝ่ายแม่ ส่วนในสังคมผู้พูดภาษาเมียนให้ความสำคัญกับฝ่ายพ่อ

อีกประการหนึ่งคือ การเรียกขานบุคคลที่ไม่ใช่ญาติด้วยคำเรียกญาติในภาษาเมียน ห้ามใช้คำว่า te:¹ ‘พ่อ’ และ ma:³ ‘แม่’ เรียกบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ของตนเอง ขณะที่ในภาษาไทย สามารถใช้คำว่า pha:³ ‘พ่อ’ และ me:³ ‘แม่’ เพื่อเรียกขานบุคคลที่เราเคารพนับถือเหมือนพ่อแม่ได้ เช่น การเรียกพ่อแม่ของเพื่อน หรือพ่อแม่ของดารา นักร้องที่ชื่นชอบ เป็นต้น นอกจากนั้นการพิจารณาว่าจะใช้คำเรียกญาติคำใดเพื่อเรียกขานบุคคลที่ไม่ใช่ญาติพบว่า ในภาษาไทยจะพิจารณาว่าจะใช้คำเรียกญาติใดเพื่อเรียกขานบุคคลอื่น จะใช้วิธีคาดคะเนอายุ หรือฐานะทางสังคมของผู้ที่ต้องการเรียกขาน เทียบกับอายุ หรือฐานะทางสังคมของตนเอง แต่ในภาษาเมียนจะใช้วิธีการคาดคะเนอายุ รุ่นอายุของผู้ที่ต้องการเรียกขานเทียบกับพ่อแม่ของตนเอง

4. วัฒนธรรมที่สะท้อนจากคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน

จากการศึกษาระบบคำเรียกญาติ และวิเคราะห์องค์ประกอบของคำเรียกญาติ รวมถึงการใช้คำเรียกญาติเป็นคำเรียกขานในภาษาไทยและภาษาเมียน พบว่าสามารถสรุปลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติ โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 วัฒนธรรมร่วม หมายถึง วัฒนธรรมที่พบทั้งในสังคมผู้พูดภาษาไทยและภาษาเมียน มี 2 ประการ คือ การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส และการนับญาติทั้งสองฝ่าย

4.1 วัฒนธรรมเฉพาะ หมายถึง วัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติที่พบเฉพาะภาษาใดภาษาหนึ่ง แบ่งเป็น

4.1.1 วัฒนธรรมเฉพาะในสังคมผู้พูดภาษาไทย มี 3 ประการ คือ การเน้นฝ่ายแม่ การเน้นญาติที่สัมพันธ์กันทางสายเลือด และการให้ความสำคัญกับความสุภาพ

4.1.2 วัฒนธรรมเฉพาะในสังคมผู้พูดภาษาเมี่ยน มี 3 ประการ คือ การแยกความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง การเน้นฝ่ายพ่อ และการให้ความสำคัญกับเครือญาติและการแต่งงาน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า สังคมผู้พูดภาษาไทยและสังคมผู้พูดภาษาเมี่ยนให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสเหมือนกัน และมีการนับญาติทั้งสองฝ่ายคือฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่เช่นเดียวกัน แต่สังคมผู้พูดภาษาไทยจะให้ความสำคัญกับฝ่ายแม่ ขณะที่สังคมผู้พูดภาษาเมี่ยนให้ความสำคัญกับฝ่ายพ่อ ส่วนลักษณะการแยกความแตกต่างระหว่างชายหญิงนั้นพบว่า สังคมผู้พูดภาษาไทยแยกความแตกต่างทั้งสองเพศออกจากกันอย่างชัดเจน ส่วนภาษาไทยมีการแยกเพศเช่นเดียวกันแต่น้อยกว่าสังคมผู้พูดภาษาเมี่ยน นอกจากนี้ลักษณะการให้ความสำคัญกับการแต่งงานพบว่า สังคมผู้พูดภาษาเมี่ยนจะให้ความสำคัญกับญาติที่มาจาก การแต่งงานมากกว่าสังคมผู้พูดภาษาไทย ประการสุดท้ายคือ การให้ความสำคัญกับความสุภาพ พบว่าสังคมผู้พูดภาษาไทยให้ความสำคัญกับความสุภาพและฐานะทางสังคมมากกว่าสังคมผู้พูดภาษาเมี่ยน ที่มักใช้คำพูดตรงไปตรงมา

ผลการศึกษาวัฒนธรรมที่สะท้อนจากคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมี่ยนพบว่า มีลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกัน คือ ลักษณะการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาระบบคำเรียกญาติในภาษาอื่นๆ ด้วย เช่นงานวิจัยเรื่อง “A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai” (Prasithrathsint 2000) และ “A Comparative Study of the Thai and Zhuang Kinship Systems” (Prasithrathsint 1990) งานวิจัยของหม่อมหลวง จรัสโล โจรูญโรจน์ (2543) เรื่อง “วัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นโดยระบบคำเรียกญาติภาษาฮินดี” วิภัสรินทร์ ประพันธ์สิริ (2535) เรื่อง “คำเรียกญาติในภาษาคำเมือง : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” ศุภมาศ เอ่งฉ้วน (2537) เรื่อง “คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยและเกาะปินัง” เยาวลักษณ์ เฉลิมเกียรติ (2542) เรื่อง “คำเรียกญาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช” วราภรณ์ ติระ (2545) เรื่อง “คำเรียกญาติของคนไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันในกรุงเทพมหานคร” ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้สรุปว่าระบบคำเรียกญาติในภาษาไทย ภาษาฮินดี ภาษาคำเมือง ภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช และภาษามุสลิม ต่างสะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสเป็นวัฒนธรรมสากล ที่สามารถพบได้ในทุกสังคมในแถบเอเชีย โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เห็นได้จากการจำแนกคำเรียกญาติออกจากกันด้วยมิติรุ่นอายุและมิติอายุ ดังปรากฏในงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบคำเรียกญาติที่ผ่านมา

นอกจากนั้นผลการวิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากระบบคำเรียกญาติในภาษาเมี่ยนมีทั้งลักษณะที่เหมือนและแตกต่างจากผลการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส การแยกความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง และการให้ความสำคัญกับการแต่งงาน เป็นลักษณะที่สอดคล้องกับผลการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา แต่ลักษณะการนับญาติทั้งสองฝ่ายนั้นขัดแย้งกับผลการศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาที่ว่า กลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยนจะมีการนับญาติหรือสืบสกุลทางฝ่ายชาย

หรือฝ่ายพ่อ แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ในภาษาเมียนมีการกำหนดคำเรียกญาติชุดหนึ่งขึ้นเพื่อใช้เรียกญาติฝ่ายแม่โดยเฉพาะ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการนิยามแต่งงานกันภายในเผ่าที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หลังจากแต่งงานแล้วแม่ฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายย้ายไปอยู่บ้านฝ่ายชาย แต่ยังคงพบปะกับญาติฝ่ายหญิงเช่นเดิมจึงมีคำเรียกญาติทั้งสองฝ่าย หรืออีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะการแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์เมียนมีข้อยกเว้นว่า ผู้ชายไม่มีเงินจ่ายค่าสินสอดรวมทั้งค่าเลี้ยงแขก จะต้องไปอยู่กับฝ่ายหญิงแทนอาจเป็นเวลา 15-20 ปี จึงจะนำภรรยาไปอยู่ด้วยได้หรือในกรณีที่ฝ่ายหญิงเป็นลูกคนเดียวหรือจะต้องดูแลพ่อแม่ ฝ่ายชายจะต้องมาอยู่บ้านและใช้สืบทอดของฝ่ายหญิง โดยที่ฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายออกค่าใช้จ่ายในการแต่งงานทั้งหมด เมื่อมีลูกจะต้องใช้สกุลของแม่ จึงมีคำเรียกญาติที่นับญาติทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายตั้งปรากฏในข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กรมสงเคราะห์ชาวเขา. ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทยปีพ.ศ.2540. นนทบุรี : สหพรินติ้งการพิมพ์, 2541.
- จรัสวิไล จุฑาโรจน์, หม่อมหลวง. วัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นโดยระบบคำเรียกญาติภาษาอินดี. วารสารอินเดียนศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์อินเดียนศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 231-251, 2543.
- จตุพร โดมไพโรวัลย์. “การเปรียบเทียบระบบคำเรียกญาติในภาษาไทยและภาษาเมียน (เย้า)”. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.
- เจสส์ จี. พูเรต์. ชนชาติเย้า : เย้าเมียนและเย้ามูนในจีน เวียดนาม ลาวและไทย. แปลโดย มงคล จันทร์บำรุง และสมเกียรติ จำลอง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ริเวอร์บุ๊กส์ จำกัด, 2545.
- ณัฐวี ทศรัฐ และวีระพงศ์ มีสถาน. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์เมียน (เย้า). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมมิก จำกัด, 2540.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. “เย้า.” ชาวเขาในไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, 2545.
- ปฎิญา บุญมาเลิศ. คำเรียกผีและความเชื่อเรื่องผีในภาษาไทยถิ่นเหนือ. วารสาร Veridian E-Journal. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2554) หน้า 587-604.
- เยาวลักษณ์ เฉลิมเกียรติ. “คำเรียกญาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2542.
- ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล และสุธานี มะลิพันธ์. การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวลัวะบ้านปากำ อำเภอเบตลือ จังหวัดน่าน. วารสาร Veridian E-Journal. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (กันยายน 2551) หน้า 48-55.
- วรารณ ติระ. “คำเรียกญาติของชาวไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันในกรุงเทพมหานคร.” ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- วิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ. “คำเรียกญาติในภาษาคำเมือง: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ศุภมาส เอ่งฉ้วน. “คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทย และเกาะปีนัง.”
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2537.

อมรชัย คหกิจโกศล. “การเปรียบเทียบคำเรียกเครือญาติในภาษาไทยและภาษาจีนแต้จิ๋ว.” ตำราวิชาการ.
4, 1 (มกราคม- มิถุนายน 2548) : 1-23, 2548.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. “ลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมไทยที่แสดงโดยคำเรียกญาติ.”
ภาษาและวรรณคดีไทย 7, 1, 2533.

Nida, Eugene . A Componential Analysis of Meaning. Mouton. Publishers, 1975.

Prasithratsint, Amara. “A Comparative Study of the Thai and Zuang Kinship.” Proceedingd
of the 4th International Conference on Thai _____ Studies 1 Volume 1, 1990.

_____. “A componential analysis of kinship terms in Thai.” Essay in Thai
Linguistics, pp. 261-274. Bangkok : Chulalongkorn University.